

מדוע קיבל בן גוריון את חתימה של הגוארדיה הישנה?

מזה שנים לא היתה מפא"י כה זריחה. שבוע ימים אחרי מות הנשיא חזרו חב" ריה והדגישו, כי כל עוד לא מלאו שבעת ימיהאבל, לא ידבר איש בצמרת על בחירת יורש לבן צבי. והנה, בו ביום שהכנסת התכנסה לשיבת אבלי, תחום השבעה, כבר הספיקה המפלגה לא רק לדון, אלא גם להגיע לכלל החלטה סופית.

כאשר התכנסה מזכירות המפלגה בירושלים, בין ישיבת האבל של הכנסת ליש"י בת האבל של מרכז מפא"י, ידעו רק מעטים כי בשיבה זו תיפול ההכרעה. רוב חברי המזכירות היו משוכנעים כי רק ייערך דיון ראשון, בו יסקרו את היעמדים השונים לתפקיד זה. כל אחד ערך לעצמו את המאזן לגבי השמות שהועלו בשמועות: יעקב דורי,

שכבר הגיע הזמן לשים אותי בנפסלתי? השיב שפירא, נעלב. חרות, שתחת מנהיג תי היחיד של בגין לא טיפחה אף מדינאי זקן בעל שיעור קומה, עמדה ללא מועד רציני. בתוך מפא"י ליבלבה תיקחה כלשהי, שחרות לא נתנגד לשור.

שור עצמו עשה מוחה ידיותי כלפי חרות, כדי להגדיל תיקחה זו. בנאום ההספד שנשא לזכר בן צבי, בישיבת מרכז מפא"י, לאחר שכבר נודע על ההחלטה להציג את מועמדותו לנשיאות, הפליג בשבחיו ארוכים לזכר זיבוטנסקי, כאחד מאבות הציונות ברוסיה. אך חרות לא נתפתה.

הליבראליים פנו לפינחס רוזן, אך רוזן סירב. היה לו שיקול פוליטי, מבוסס על חשבון קולות מפוכח. אולם הא העלה

אותם הימים, נמשך אל הציונות הפועלית, ובהיותו בן 17 יצא מטעם סניף פועלי ציון בעיירתו לעידה אזורית במינסק. שם הופיע מרצה בעליוחק: יצחק בן צבי, מי שנועד להיות נשיאה השני של המדינה. בן צבי עשה רושם עז על רובאש ב. אך בעוד שהראשון עסק בצד האירגוני-מחתרתי של הציונות, נטה כשרונו של השני לצד הספרותי. הוא תירגם את הפלטפורמה שלנו של דוב בר בורוכוב מרוסית לאידיש, וראשון יסד בורוכוב את השבועון הראשון של פועלי ציון, קרא לזמן הצעיר לשמש מתרגם קבוע במערכת. עיקר תפקידו: לתרגם מרוסית את מאמרי בורוכוב ובן צבי. היתה זו התחלה של קאריירה עתונאית ספרותית, שהובילה את זלמן שזר דרך

הנשיא הבא

גולדה מאיר, קדיש לוח, משה שרת, זלמן שזר, רחל ינאית.

רק חצייתריסר אנשים ידעו מה עומד לקרות. שעה קלה לפני ישיבת המזכירות הודיע לוי אשכול לדוד בן גוריון, כי מנוי וגמור עם הגוארדיה הישנה של המפלגה לסכל את בחירתו של כל מועמד אחר — פרט לזלמן שזר. אשכול לא העמיד את הדיבר כהתמרות ברצונו של בן גוריון, אלא הזכיר, כי לפני חצי שנה, בשעה שניראה כי יצחק בן צבי לא יסכים להציג את מועמדותו בשלישית, החליטה מזכירות המפלגה להציג במקומו את זלמן שזר.

בן גוריון, שהשתתף באותה ישיבה מלפני חצי שנה, שתק אז, והחלטה התקבלה פה אחד. אולם כעבור ימים מעטים, הובן פשר שתיקתו של בן גוריון. הוא לחץ על ידידו בן צבי, וזה התעלם מהזהרות רפאלי והסכים להציג את מועמדותו לנשיאות. מועמד דות שזר, שאנו אהוד על בן גוריון, התיבטלה אז מאלוה.

גם נימוק אישי: בהיותו אלמן, אין הוא סבור כי ייטיב למלא את תפקיד הנשיא. כתום שבוע הסתמנה האפשרות, כי הנשיא השלישי — בניגוד לראשון ולשני — ייבחר בלי כל מתנגד.

המתרגם הצעיר

ראיש, אשר כבר עתה נראה כבעל סיכויים מוחלטים להיות הנשיא הבא, הוא אגדה. לא מן האגדות ההירואיות-מאגיות — שבהן שורים שמות אירגון השומר, הגדוד העברי וההגנה — כי אם אגדה של עסקן-פובליציסט מראשית הציונות.

שניאור זלמן רובאשוב, שב-1949 הפך את ראשי-התיבות של שמו לשם העברי שזר, ידוע כנואם וכותב פאתטי להפליא. בקונגרסים הציוניים נשמר לו, מזה דור, הכבוד לשאת את נאומו-ההספד, בשפתו היליטית השופעת. ייתכן כי הנטייה לעצבות לירית זו באה לו מנסיון עזום, בו התנסה בהיותו עדיין תינוק בן שלוש. העיירה מיר, בפלך מינסק הרוסי, הועלתה באש. רובאי שוב האב, סוחר עצים ממשפחה חסידית מכובדת, אסף את משפחתו ועקר לעיירה סמוכה, שם קיבל הילד חינוך בחדר. כמו צעירים יהודים רבים ברוסיה של

הבטאונים הראשונים של המפלגה באידיש, העתון הראשון שיצא בווינה, עד לשולחנו של עורך דבר בתל-אביב. פעמיים עלה ארצה. בניגוד לראשון ולשני — ייבחר בלי כל מתנגד.

אך למרות היותו "שבו אורחי" לא חש את עצמו מנותק אי בודד בארץ הורה. הוא קבע את ישיבתו בספריית הקהילה היהודית ברבלין, ניצל את הזמן לעריכת מאהק רים היסטוריים על יהדות פולין. הוא התקבל למערכת הבטאון היהודי החשוב ביותר ברבלין, כשם לעצמו במהרה מעמד של עסקן ציבורי, השתתף בין השאר בירחון שערך פרופסור מארטין בובר.

"השבו האורחי" מרוסיה האוייבת התאקלם בחיי הבירה של גרמניה עד כדי כך, שיסד שם, תוך כדי המלחמה, את מפלגת פועלי ציון הגרמנית. עם סיום המלחמה היה ראשה המוכר של מפלגה פעלתנית ר' משגשת, בעלת זכויות לשגר נציגים ל קונגרסים הבינלאומיים של התנועה הציונית. באחת משליחותיו אלה, אף הגיע בשנית

בן גוריון שתק

בן גוריון יכול היה להודיע הפעם לי אשכול, כי יתנגד להחייאת ההחלטה הישנה. אולם גם הפעם העדיף לשתוק — בגלל שיקולים שונים. הוא ידע, כי צמרת הגוארדיה הישנה רותחת נגדו, וכי הלחצים הפועלים בתוכה דוחפים את המפלגה לקראת נקודת-התפוצצות. הוא החליט להסת את המתיחות, למונע התפוצצות בעניין בחי רת הנשיא, מתוך חשבונו, כי את המערכה עם החתיקים ינהל על בעייה חשובה לו יותר: בעיית מינוי הממונה החדש על שרתי הביטחון (ראה במדינה).

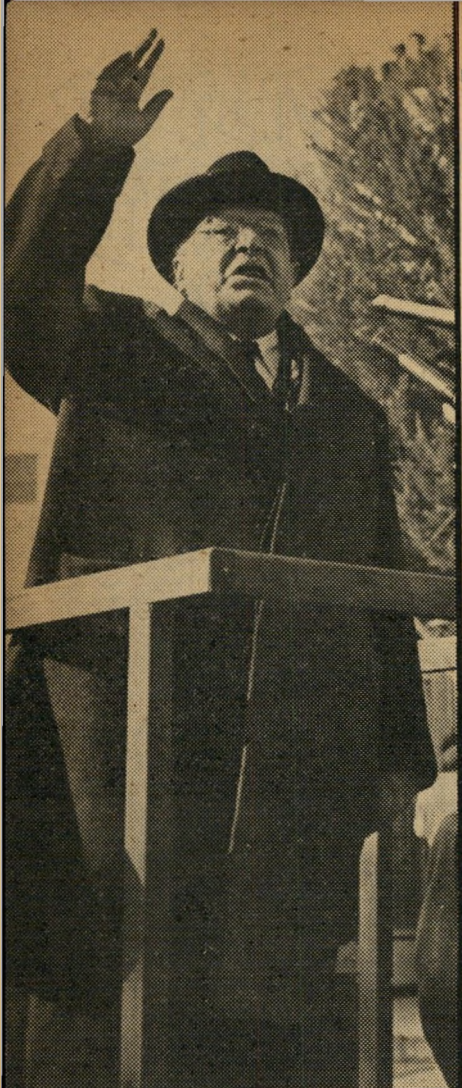
וכן, במהירות מדהימה, ללא כל יוכוח או התייעצות עם גורם כלשהו מחוץ לי מפא"י, אושר זלמן שזר (74) כמועמד. המפלגה לכהונת נשיאה השלישי של המדינה. מזכירות המפלגה אף הוסיפה להחליטה פנייה רשמית אל יתר המפלגות, כי יתמכו בהצעת מפא"י.

התשובה לפנייה זו הפתיעה אף היא במהירותה:

- אחות-העבודה, שעד לאותו רגע היר מה מודאגת מן האפשרות שבן גוריון יתקש לבחור בדורי, מיהרה להודיע על תמיכתה בשזר, כחלק מבריתה עם הגוארדיה הישנה בתוך מפא"י.

- מפים לא השיבה — כי ה ה לה תנאי: שיחרורו המייד של אהרון כהן.
- לדתיים היה תנאי משלהם, לפני ש יודעו על הסכמתם. אומנם רמזו, כי הם מתכוונים להציג את מועמדותו של שופט בית-המשפט העליון, ד"ר משה זילברג. אך למעשה התכוננו רק לסחוט הבטחה ממפא"י, שאיש המפד"ל ייבחר ללא דיחוי כרב ראשי אשכנזי. כאשר תובטח בחירה זו, יביעו גם הם את הסכמתם לשזר.

- חרות, שבפעם האחרונה הציעה בעצמה את מועמדותו של ד"ר זילברג, פנתה לראש המפד"ל, חיים משה שפירא, בהצעה, שיהיה מועמד שתי המפלגות, מתוך תיקחה להשיג גם את הסכמת הליבראליים. או היה מחייב מועמד מול מועמדי בכוהות פרלמנטריים כמעט שחיים. "מה? אתם חושבים

רחל זלמן שזר